

Nejstarší český národní park slaví 60. výročí založení

Krkonoše. Jen málokdo si název nejvyšších českých hor a našeho nejstaršího národního parku nespojí s nějakým výjevem, zážitkem nebo vzpomínkou. Ne náhodou se Krkonoše dostaly do učebních osnov a už jako žáci školou povinní se s nejsevernějším pohořím u nás seznamujeme. Nejmenší velehory světa, ostrov Arktidy uprostřed Evropy – i takové přezdívkou se s Krkonošemi pojí. Ne nadarmo. Zdejší klima je nevyzpytatelné a podmínky drsné. Kdo nezažil vánici v krkonošské tundře, jen těžko si to dovede představit. Ostatně, po právu místní říkají, že v Krkonoších je půl roku zima a půl roku „zejma“ a že se tu „pámbů“ směje těm, kdo se snaží naplánovat si počasí na výlet. Najdeme tu hned několik českých nej. Nejvyšší horu i vodopád České republiky doplňují místa důvěrně známá z pohlednic a turistických průvodců – vždyť kdo neslyšel o malebném Mumlavském vodopádu, tajemném Rýchorském lese, skrytém Černohorském rašeliništi nebo nenavštívil pramen Labe. Přitom zmíněná turistická lákadla tvoří jen zlomek přírodních i kulturních hodnot, pro něž byl Krkonošský národní park (KRNAP) založen.

Přibližně do počátku 15. století si hory poklidně žily svůj člověkem nerušený život. Od té doby, prokazatelně od 30. let 15. století, kdy do hor začali pronikat Vlachové hledající drahé kovy, jsou Krkonoše a člověk nerozlučně spojeni. Nejprve přišli dřevaři, po nich horníci. Ti, co se usadili, se potřebovali nějak uživit, a tak vzniklo budní hospodaření. To přešlo v rozvoj turistiky, díky čemuž si naši předkové uvědomili, jak jsou Krkonoše jedinečné

a ruku v ruce s tímto uvědoměním začaly první diskuze o potřebě hory chránit.

O historii Krkonošského národního parku jsme v Živě podrobně psali u příležitosti jeho 50. výročí (2013, 4: 157–159 a LXV–LXIX), připomeňme si proto jen krátce zásadní milníky. Před 120 lety byl vydán výnos c. a k. místodržitelství v Praze o ochraně krkonošské květeny. Před 119 lety zřídil Jan Nepomuk František hrabě Harrach na Strmé stráni v Labském dole

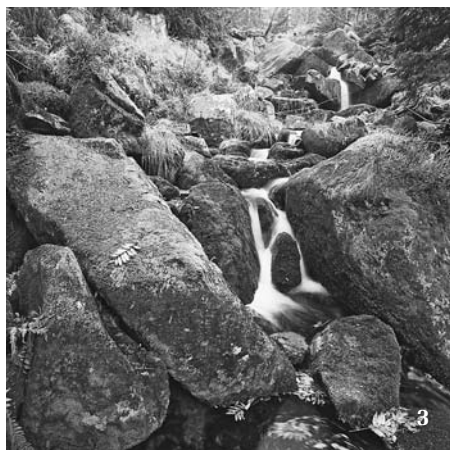
první rezervaci v tomto pohoří. Před 64 lety byl na polské straně vyhlášen Karkonoski Park Narodowy a před 60 lety naši předchůdci vyhlásili Krkonošský národní park i na české straně hor. Zřízení prvního českého národního parku bylo vyvrcholením několika desetiletí úsilí o ochranu zdejší přírody a počátkem práce nejprve několika málo odborníků, z něhož se vývojem a postupným připojováním různých pracovišť (muzea, státní správy, lesního hospodářství) stala v r. 1994 organizace o pěti odborech s více než 440 zaměstnanci. Dnešní stav ochrany krkonošské přírody je tedy výsledkem společné činnosti mnoha set lidí různých specializací, kteří prošli Správou KRNAP. Externí vědce nebo dodavatelské firmy už nikdo ani nespočítá. Jejich zapojení a propojení v takovém počtu jednoznačně podtrhuje naše současné motto, které zní Člověk a příroda.

Ostrov Arktidy uprostřed Evropy

Proč ale to všechno? Pohoří podobných Krkonoším přece je... To sice ano, ale jen Krkonoše jsou nejvyšším pohořím České republiky, stejně jako celé střední Evropy severně od Alp a západně od Karpat. Navzdory nevelké rozloze a relativně malé nadmořské výšce oplývají mimořádnou

1 Nižší partie Krkonoš jsou charakteristické lánovým uspořádáním obcí.

2 Tetřívek obecný (*Lyrurus tetrix*) – na území Krkonoš bohužel kandidát na místní vyhynutí. Hlavní faktory úbytku tetřívka v Krkonoších jsou zarůstání vhodných stanovišť, nadměrné rušení člověkem a predace.

3 Potoky a bystřiny představují úžasně zpestření vzhledu horské krajiny.

4 Erbovní rostlinou Krkonošského národního parku je hořec tolitovitý (*Gentiana asclepiadea*). Obvykle kvete azurově modře až modrofialově, vzácně bíle.

5 Ranní nálada v lese s bohatým zmlazením

6 Odpadky – velké téma celé české přírody, ani v Krkonoších tomu není jinak.

7 Krkonoše zaznamenaly v r. 2022 celkem 12 111 212 návštěv, tedy zhruba o 250 tisíc víc než v r. 2018. Ne všichni příchozí jsou ale ukázněni a respektují omezení platná pro území KRNAP. Snímky R. Drahného

pestrostí krajiny, flóry a fauny, která zdaleka přesahuje přírodní rozmanitost okolních evropských středohor. Vděčí za to své výjimečné zeměpisné poloze uprostřed evropského kontinentu, kde se v dávné i nedávné minulosti odehrály události formující vývoj místní přírody a krajiny. Krkonoše se jako nejsevernější středoevropská horská hradba rozpínají těsně nad 50° severní šířky. Jejich svahy vyčnívají nad alpskou hranici lesa a tvoří tak mohutný přirozený val na okraji rozlehlých nížin Německa a Polska. Mají délku přibližně 35 km a jejich hlavní hřbety a údolí jsou uspořádány ve směru severozápad–jihovýchod. To významně ovlivňuje všechny jejich geografické, klimatické

a biologické vlastnosti a zároveň jejich okolí. Že představují jedno z významných center geobiodiverzity střední Evropy, bylo už i v Živě vícekrát popsáno, a diskutovány příčiny (např. 1988, 6: 202–207; 2013, 4: 160–183; 2022, 4: 172–176).

Krkonoše tvoří přirozenou hranici mezi Českou republikou a Polskem. Poloha uprostřed evropských nížin a pahorkatin umožnila v průběhu přirozeného vývoje vznik neobyčejné mozaiky vysokohorského a severského reliéfu, která, jak jsme již uvedli, podmínila vznik neméně bohaté přírody. Existence arktalpínské tundry činí z Krkonoš jedinečný ostrov severské a vysokohorské přírody ve středu Evropy.

Oslovy 60. výročí založení KRNAP jsou zhruba ve své polovině. Mezi hlavní připravované akce patří velkolepá fotografická výstava 60 let Krkonošského národního parku. Devět desítek velkoformátových pláten bude k vidění v pražské holešovické galerii H40. Vernisáž plánujeme na 7. září 2023. Poslední akcí oslav bude podzimní otevření nového vrchlabského Návštěvnického centra Krkonošského národního parku – Muzea Krkonoš na konci října. Nejen k uvedeným událostem, ale hlavně k biologickému bohatství Krkonoš se vrátíme znovu v prosincovém čísle Živy.

Více na www.krnapp.cz

